

Poliomyelitis - choroba, przed którą chronią szczepienia

Data aktualizacji
2025-08-19

Poliomyelitis (popularnie zwana polio) ma kilka nazw: nagminne porażenie dziecięce, wirusowe zapalenie rogów przednich rdzenia kręgowego lub choroba Heinego-Medina. Jest ostrą chorobą zakaźną, którą wywołują 3 typy poliovirusów. Zachorowanie spowodowane przez jeden typ nie chroni przed pozostałymi typami.

Po dostaniu się do ośrodkowego układu nerwowego, poliovirusy mogą uszkodzić nerwy, a w konsekwencji prowadzić do niedowładu lub porażenia mięśni. Choroba może spowodować trwałą niepełnosprawność lub śmierć. Głównie dotyczy dzieci do 5 roku życia.

Nie ma lekarstwa na tę chorobę. Obecnie przed epidemiami chronią powszechne szczepienia. Zanim zostały wprowadzone, poliomyelitis powodowała na świecie tysiące zgonów rocznie i kilkanaście tysięcy przypadków trwałego inwalidztwa u dzieci w wieku szkolnym.

Dzięki wieloletnim masowym szczepieniom, ryzyko zachorowania na poliomyelitis w Polsce jest bliskie zeru. Dopóki jednak występują zachorowania w niektórych regionach Azji, istnieje ryzyko wprowadzenia wirusów do Europy. Wtedy niezaszczepione dzieci mogą zachorować. Jeśli przerwalibyśmy szczepienia, mielibyśmy gwarancję powrotu epidemii polio.

Dopóki istnieją zachorowania gdzieś na świecie, konieczne jest kontynuowanie szczepień, aby nie dopuścić do powrotu choroby.

Jak można się zakazić

Poliomyelitis występuje tylko u ludzi i należy do tzw. chorób „brudnych rąk” – zakażenia szerzą się w wyniku nieprzestrzegania zasad higieny.

Do zakażenia dochodzi głównie:

- drogą pokarmową
- drogą kropelkową, np. podczas kaszlu, kichania i mówienia
- przez bliską styczność z zakażonym człowiekiem,
- przez przedmioty skażone wirusem znajdującym się w wydzielinach z gardła lub kałem
- przez żywność lub wodę zanieczyszczoną ściekami.

Okres wylęgania choroby wynosi od 3 do 35 dni, w tym:

- od 3 do 6 dni dla postaci bez porażień
- od 7 do 21 dla postaci porażennej.

Najbardziej zakaża chory przez kilka dni przed pojawieniem się pierwszych objawów choroby do 3-4 tygodni po ich wystąpieniu. Chorzy wydalają wirusy z kałem nawet do 6 tygodni.

Objawy występują zwykle po 7-14 dniach od infekcji.

Jak się objawia choroba

Objawy poliomyelitis mogą przypominać inne choroby wirusowe. Można odczuwać niespecyficzne objawy, jak:

- niewysoka gorączka i zapalenie gardła
- ból głowy
- poczucie ogólnego rozbicia
- nieżyt żołądkowo-jelitowy
- uczucie sztywności karku i pleców.

Choroba wywołuje m.in.:

- aseptyczne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, niekiedy z parestezjami, jak mrowienie i drętwienie
- nagłe wystąpienie asymetrycznego niedowładu wiotkiego
- trwałe porażenie
- zajęcie nerwów czaszkowych i niewydolność mięśni oddechowych.

U części chorych wirusy nieodwracalnie niszczą komórki nerwowe odpowiadające za unerwienie mięśni, co prowadzi do ich trwałego porażenia. U 1 na 200 zakażonych występują nieodwracalne porażenia. Wśród 5-10% osób z porażeniami dochodzi do porażenia mięśni oddechowych i zgonu.

Przebieg choroby

Zakażenia poliovirusami mają różnorodny przebieg: od bezobjawowych (95% wszystkich zakażeń), łagodnych, poprzez zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, aż do ciężkich zachorowań porażennych.

Najbardziej narażeni na wystąpienie ciężkich porażen są:

- starsze dzieci
- dorośli
- kobiety w ciąży.

Porażenia narastają w ciągu pierwszych, kilku dni. Pojawia się wtedy gorączka. Najczęściej mają charakter trwałe, ale u części chorych mogą ustąpić samoistnie po kilku tygodniach lub miesiącach. Porażeniu może ulec każda część ciała. Porażenia są przeważnie niesymetryczne, ale mogą objąć także obie kończyny górne lub dolne, a czasem – cztery kończyny i niektóre mięśnie tułowia.

- We wczesnej fazie choroby porażenie mięśni oddechowych lub jego powikłania mogą być przyczyną zgonu.

Po wielu latach od zakażenia u niektórych chorych może dojść do tzw. zespołu post-polio, czyli narastających porażen mięśni.

Szczepionka uodparnia na całe życie

Szczepionka przeciw poliomyelitis zawiera inaktywowane (zabite) poliovirusy . Jest podawana podskórnio lub domięśniowo.

W Polsce szczepienia przeciwko poliomyelitis są obowiązkowe, czyli finansowane z budżetu Ministra Zdrowia.

Wykonuje się je jako szczepienia:

- podstawowe:
 - pierwotne w 3-4 i 5-6 miesiącach życia
 - uzupełniające w 16-18 miesiącu życia
- przypominające w 6 roku życia.

W szczepieniu podstawowym podaje się podskórnio lub domięśniowo poliwalentną szczepionkę IPV (1,2,3 typ wirusa). Powinny być podawane 6-8 tygodni od poprzedniej dawki.

Aby uzyskać pełną ochronę dziecka, trzeba podać 4 dawki szczepionki. Po pełnym cyklu szczepień odporność na zachorowanie utrzymuje się do końca życia.

Od 1 kwietnia 2016 r. w Polsce szczepienia przeciw poliomyelitis realizowane są jedynie inaktywowaną szczepionką IPV.

Po szczepieniu bardzo rzadko występują odczyny miejscowe, jak: lekkie zaczerwienienie, ból, stwardnienie lub obrzęk w miejscu wstrzyknięcia. Ustępują po 1-2 dniach. U niektórych dzieci i dorosłych po podaniu szczepionki mogą wystąpić objawy nieswoiste, jak: bóle głowy, wymioty, biegunka.

Czy trzeba szczepić dorosłych

Prawie wszystkie osoby dorosłe w zostały zaszczepione przeciw poliomyelitis w dzieciństwie. Jednak osoba dorosła powinna uzupełnić szczepienie, jeśli:

- podejrzewa, że jest niezaszczepiona lub niecałkowicie zaszczepiona, szczególnie jeśli podróżuje do regionów świata, gdzie poliomyelitis występuje
- jest pracownikiem laboratoryjnym i pracuje z poliovirusami
- jest pracownikiem ochrony zdrowia i zetknęła się z chorym lub podejrzanym o zachorowanie na poliomyelitis
- jest całkowicie zaszczepiona, ale podróżuje do kraju, gdzie występują zachorowania na poliomyelitis (wywołane wirusem dzikim lub szczepionkowym) – powinna przyjąć dawkę przypominającą szczepionki.

O zasadności szczepienia i podania dawki przypominającej decyduje lekarz.

Wiarygodne informacje o szczepieniach znajdziesz na stronie szczepienia.info.

Przeczytaj także

Dlaczego szczepimy się przeciw błonicy

Błonica, określana też jako dyfteryt, krup lub dławiec, jest ostrą i ciężką chorobą zakaźną. Dzięki powszechnym szczepieniom nie występuje już w Polsce, ale nadal trzeba szczepić przeciw niej dzieci i pamiętać o szczepieniach przypominających dorosłych

Choroby zakaźne - koniecznie zaszczep swoje dziecko

Dzięki szczepieniom obowiązkowym niektóre choroby już nie występują lub mają ograniczony zakres. Pamiętaj o kalendarzu szczepień – to najlepsze zabezpieczenie Twojego dziecka przed groźnymi chorobami zakaźnymi i ich powikłaniami

Szczepienia profilaktyczne przeciwko HPV

Dostępne szczepionki przeciwko HPV mają działanie profilaktyczne. Uodporniają przeciw zakażeniu brodawczakiem ludzkim. Najlepiej podać szczepionkę dziewczynkom i chłopcom między 9 a 14 rokiem życia